

AZ AUDITÍV KÉSZSÉGEKET FEJLESZTŐ FELADATOK

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
hallássérült tanulók
együttneveléséhez

SZÖVEGÉRTÉS- SZÖVEGALKOTÁS

Alap–VIII.3–Ad.N

A modult készítette:

Papp Zita, Szendrődi Szilvia

Az adaptációt készítette:

Dr. Váry Ágnes, Köntösné Lőrincz Eszter

SULINova
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	Az auditív készségek fejlesztése
Időkeret	háromszor 10 perc
Ajánlott korosztály	6–9. évesek
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Írás-olvasás előkészítése Helyesírás alapozása</p> <p><i>Szűkebb környezetben</i> Auditív figyelem és differenciálás fejlesztése Betű- és hangzóbiztonság növelése</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Egyéb, auditív észlelést fejlesztő gyakorlatok (természet hangjai, emberek hangjai, tárgyak hangjai)</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Betűdifferenciálások</p>
A képességfejlesztés fókuszai	Auditív észlelés, figyelem, differenciálás

AJÁNLÁS

Mindaz, ami az ajánlásban és a megfigyelési szempontok között szerepel – első látásra – gyakran komplikáltabb, mint maguk a gyakorlatok. Azt a munkamódszert ajánljuk, hogy mielőtt az ajánlást és a megfigyelési szempontokat elolvasná, és esetleg megijedne attól, mi mindenre fontos figyelnie, a gyakorlatokat próbálja ki gyerekek nélkül, otthon (ha van, a javasolt verssel együtt). Amikor már gördülékeny a mozgás és szöveg összhangja, valamint úgy érzi, hogy a gyerekeknek is be tudja mutatni, olvassa el a módszertani ajánlást. Nem kell törekednie arra, hogy annak minden részletét megjegyezze, csak egyszerűen próbálja ki a gyerekekkel. Az első kipróbálások után is csak arra keressen választ a megfigyelési szempontok között és az ajánlásban, amelyen problémával saját osztályában találkozott. Ezt szükség szerint megteheti minden gyakorlás után, így egy idő után a legtöbb javaslat „életre kel”, és világosan fogja látni, mikor mire fontos figyelnie tanítványai között.

A későbbi írás-olvasás problémák elkerülése érdekében rendkívül fontos feladat a tanulást segítő képességek megfelelő szintre hozása, az esetlegesen lassabban fejlődő képességek fejlesztése. Mégis, az ezekre irányuló feladatok szinte teljesen kimaradnak a mai iskolai oktatásból. E rövid modulok ezekből mutatnak be néhányat. Természetesen nem fedik le a fejlesztendő területek összességét, de legalább ízelítőt nyújtanak belőlük. Használjuk őket, mert a gyerekek élvezettel végzik és rendkívül hatékonyak.

TÁMOGATÓRENDSZER

Englbrecht–Weigert: *Hogyan akadályozzuk meg a tanulási akadályok kialakulását?* (Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola jegyzete)
Urbánné Deres Judit (szerk.): Ajánlások nagyothalló gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás. sulINova Kht., Budapest, 2006.

MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK

Nagyon fontos, mint minden egyéb feladat esetében, hogy a gyerekek önmagukhoz mért fejlődését értékeljük. Sokat dicsérjük őket. Csak akkor lépünk a feladatokban egy következő szintre, ha a megelőző szinten a gyerek már jól teljesít, nagy biztonsággal mozog!

Saját adaptációs kiegészítem:

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. NÉVÚTJÁTÉK

A feladat célja az auditív figyelem fejlesztése.

Ajánljuk azoknak a gyerekeknek, akik a tanórán nehezen tudnak odafigyelni az elhangzott utasításokra, és nehezen tudják kiválasztani az elhangzott információk közül azokat, amelyek rájuk vonatkoznak.

Ez a játék hasonlít a „Keljfeljancsi” című játékra. Legjobban kiscsoportban, 3-4 gyerekkel játszható.

4-5 gyerek feláll egymás mellé egy vonalba. A tanárnő velük szemben kicsit távolabb áll. Minden gyereknek arra kell figyelnie, hogy mikor hallja a saját nevét. A tanár folyamatosan, azonos hangsúllyal szavakat mond, ha a gyerek meghallja a saját nevét, akkor léphet egyet előre. (Fontos, hogy a tanárnő erőteljesebb hangsúlyozással, vagy szemkontaktussal ne segítse a gyereket, amikor az ő nevét mondja! Persze kezdetben még megengedhető ilyen segítség, de később ezt egyre inkább el kell hagyni!)

Az a gyerek nyer, aki először ér a tanárral egy vonalba.

Instrukció:

– *Szavakat fogok mondani. Amikor a nevedet hallod, egyet léphetsz előre!*

A játék egyszerűbb változata: A tanár ugyanígy szavakat mond, és a gyerekeknek csak az a feladata, hogy felemelje a kezét, ha a saját nevét hallja.

Nehezítés:

A gyerekeknek nem a saját nevükre, hanem valamilyen más „hívószóra” kell odafigyelni.

Még nehezebb a játék, ha a gyerekeknek egymáshoz nagyon hasonló „hívószavakat” adunk. (Vagy azonos hanggal kezdődnek, pl. medve, málna, mókus, meleg, stb.; vagy hasonló hangzásúak, pl. meleg, pereg, felleg, retteg stb. Ez a változat az auditív differenciálóképességet is rendkívül jól fejleszti!)

Az utasítások és a szavak elhangzásakor jó, ha a gyermek a közelünkben van. Az optimális távolság a hallókészüléktől 30-40 cm-re van. Segít ilyen esetekben is az adó-vevő készülék használata. (Lásd: Eszközrendszer hallássérült gyermekek számára)

Lehetséges, hogy hallássérült gyermekünknel a szemkontaktus megtartására hosszabb ideig lesz szükség, de kellő gyakorlatozással biztos, hogy javítható az eredmény. Lényeges az is, hogy ezekben az esetekben a szájról olvasási kép megfelelő legyen, a gyermek ne álljon például fénnel szemben.

Gondot jelenthet annak megítélése, hogy vajon azért nem hajtja-e végre az utasítást a gyermek, mert nem hallja vagy nem képes a felidézésre. Ezért meg kell arról alaposan győződnünk, hogy megértette-e a feladatot, s hogy jól hallotta-e azt?

Saját adaptációs kiegészítem:

II. FURULYÁS JÁTÉK

A feladat célja az auditív differenciálóképesség fejlesztése.

Ajánljuk azoknak a gyerekeknek, akiknek gondjuk van bizonyos beszédhangok (betűk) megkülönböztetésével, gyakran félreértenek utasításokat, szavakat.

Ez a játék is több nehézségi szinten játszható.

1. SZINT

A tanár kioszt minden gyereknek két darab piros-kék korongot. Azután háttal fordít az osztálynak és megszólaltat két hangot a furulyán. Ha a gyerekek két egyforma hangot hallottak, akkor két azonos színű korongot kell fölemelniük, ha különböző hangot hallottak, akkor két eltérő színűt.

A feladatot mindig a nagy különbségektől (az egymástól nagyon távol álló hangoktól) indítjuk, és ahogyan fejlődnek a gyerekek, úgy kell egyre közelebb álló hangokat megkülönböztetniük.

Saját adaptációs kiegészítem:

2. SZINT

Ez a szint jóval nehezebb az előzőnél, ezért erre akkor térjünk át, mikor az 1. szint már jól megy a gyerekeknek.

A tanár először megszólaltat egy hangot a furulyán, majd kis szünet után egy másikat. A gyerekeknek az a feladatuk, hogy megállapítsák, magasabb vagy mélyebb volt-e a második hang az elsőhöz viszonyítva.

Ha magasabb volt, akkor felnyújtják a kezeiket, ha mélyebb, akkor leguggolnak, ha ugyanolyan, akkor állva maradnak.

Itt is érdemes a nagy különbségektől indulni.

Ezt a gyakorlatot első osztály év vége felé, illetve második osztályban ajánlom.

Instrukció:

– *Furulyázni fogok. Két hangot fogsz hallani egymás után. Ha szerinted egyformák voltak, akkor két kék korongot emelj fel, ha nem voltak egyformák, akkor egy kéket és egy pirosat!*

Nem minden hallássérült kisgyermek esetében várható el, hogy képes legyen a hangok differenciálására. Persze igen fontos fejlesztési feladat náluk is, csak több időre és gyakorlásra van szükségük. Az instrukcióknak egyszerűeknek kell lenniük. Lépésről lépésre be kell mutatni, mi az egyforma, mi a különböző. A hangot normál hangerővel kb. 30-40 cm-ről adjuk, a gyermek háta mögé állva.

A visszajelzésnél érdekesebb egyszerűbb formát alkalmazni, pl. piros, ha egyforma, kék, ha nem.

A súlyosabb hallássérülésnél számolni kell azzal, hogy a magas hangok differenciálása nehezebb számukra.

Saját adaptációs kiegészítem:

III. ABLAKFOGLALÓ-JÁTÉK

Az összes magánhangzó gyakorlására, az ékezetek fontosságának elmélyítésére, az időtartam differenciálására alkalmas feladat.

Ajánljuk azoknak a gyerekeknek, akik olvasásnál vagy írásnál gyakran keverik a különböző magánhangzókat.

A játékot két gyerek játszhatja. A játékhoz tartozik egy úgynevezett „magánhangzóház” és két dobókocka, minden oldalán magánhangzókkal.

A gyerekek maguk elé teszik a kinyomtatott magánhangzóházat, mindkét gyerek választ egy színt, és kezébe vesz egy ilyen színű színes ceruzát (pl. egyik kéket, másik pirosat).

Utána az egyik gyerek dob az egyik dobókockával, és azzal a magánhangzóval mond egy szót, amit dobott (pl. é – édes). Ha a szó helyes, akkor a saját színével keresztet rajzolhat egy olyan ablakba a magánhangzóházon, amin egy egyenes ékezet van (mint az é betűn). Ezzel ezt az ablakot elfoglalták, újabb keresztet nem lehet bele rajzolni.

Most a másik gyerek következik. Ő dob ugyanazzal a dobókockával, amivel az előbb a másik, és mond egy szót. Ha helyes, akkor a saját színével keresztet rajzolhat egy másik ablakba (pl. i – ibolya: keresztet rajzolhat egy olyan ablakba, amelynek a tetején egy pont van).

A következő körben mindketten a másik dobókockával dobnak, és a játék így folytatódik tovább.

Ha már nincs a magánhangzón lévő ékezetnek megfelelő ablak, akkor is kell szót mondani, de sajnos akkor az adott gyerek nem tud „ablakot foglalni”.

A játéknak akkor van vége, ha mindegyik ablakot „elfoglalta” valaki. Az nyer, akinek több ablakot sikerült elfoglalnia.

A hallássérült gyermekeknek egyik legnehezebb feladat differenciálni a hosszú és a rövid magánhangzók időtartamát. Sok tapasztalattal és az olvasás elsajátításával ez jobb eredményt mutat majd. A kijelölt társ úgy nyújthat segítséget, amennyiben nehézséget okoz e feladat, hogy leírja a saját szavát, hogy a hallássérült gyermeknek a vizuális megerősítés is segítségére legyen. Ha gyengébb a gyermek teljesítménye, úgy megadott betűkkel önállóan gyűjtsön szavakat, vagy szavak halmazából válogasson a kijelölt magánhangzók szerint.

Saját adaptációs kiegészítem: